

Az utolsó idézet a következő könyvből van: *Kovács Béla: Az egri egyházmegye története 1596-ig.* Egerben jelent meg a kötet, 1987-ben.

Béres Gyula:

A Háromhegyi pálos monostor

Martonyi fölött a Szalonnai – hegységben a Hármás – hegy északi oldalán a Só völgy előtt található az ország egyik legjelentősebb pálos monostorának romja.

Sokan hallottak már róla és talán látták is de történetéről eddig csak kisebb ismertetések jelentek meg. Megkíséreljük a források és a szakirodalom egy részének segítségével vidékünk és Magyarország e jeles építészeti és történelmi emlékének rövid bemutatását. (Megközelíthető az Országos Kék Túra útvonalán Bódvarákó és Tornabarakony között a Mile hegynél jobbra letérve a kék vár jelzésen kb. 3 km.)

Első írásos említése 1341 – ből való, mikor egy adománylevél kapcsán, a Martonyi szélén élő remetéknek a Szalonnai család egyik őse (Tekus) Mátyás, Németh – Miklós telkét és a hozzá tartozó kúriát az itt élő remetéknek adományozott. A monostor alapítási körülményei azonban még ismeretlenek. Egyes vélemények szerint 1383 – ban alapította a padovai egyetemen végzett Szalonnai István. Ennek ellentmondani látszik egy 1382 – ből kelt oklevél melyben a pálos rend generális perjele Miklós panaszt tett I. Nagy (Anjou) Lajos királynál mivel egyes szomszédos nemesek elfoglalták a monostor földjeit. A király ezt követően a határokat helyreállította. Így tehát a monostor már 1383 előtt is fennállt. Viszont 1399 – ben Domokos leleszi prépost tudatja Bebek Detre nádorral, hogy a kiküldöttek Szalonnai István és fiai birtokait megjárták – a birtokosok jelenlétében - szemre megbecsülték, kivéve „ *István osztályos testvéreinek és azok fiainak kezén lévő egyházakat, kápolnákat, várat és kolostort*” (t.i.: Háromhegy). Az oklevél Szalonnai István tulajdonában nevezi meg a Martonyi birtokhoz tartozó Szűz Mária tiszteletére épült, pálos remetetestvérek által lakott háromhegyi monostort. 1385 – ben egy bizonyos Klára asszony, „övéivel együtt” 21 forintért és 14 garasért, továbbá Pető István és Mátyás 24 garasért eladták a szerzeteseknek a Bódván a „Farkas Molnának” nevezett rájuk eső malomhellyel rendelkező birtokrészt. 1400 – ban Kelchen Miklós a Bátorban lévő minden javát a szerzetesekre hagyta. 1401 – ben Thornai László özvegye, Heléna asszony Káka faluban egy kaszálót adományozott. Ebből az oklevélből kiderül az is, hogy Rákón a Bebek Imre által adományozott malom elhagyatva áll. 1411 – ből való az első adat a templom felszenteléséről, mikor is János egri püspök, három oltárával együtt felszentelte a templomot. Itt érdemes megjegyezni, hogy a templomot két

fázisban építették. Ez az újabb konszekráció (szentelés) - mert vélhetőleg lennie kellett egy korábbinak is – ,hogyan egy újabb átépítés eredményeként történt – e az további kutatás tárgyát képezheti. 1419 – ben Martonyi Miklós, kúriáját adományozta a remetéknek. 1423 – ban Zendi Mihály és György, Zekelháza nevű földjükből egy részt adományoztak „mindennap mondandó örökmisék fejében”. 1432 – ben Lórándi István hét Martonyiban lévő jobbágytelket adományozott.¹[12] Ebből az oklevélből ismerjük meg a monostor első megnevezett perjelét (előljáróját): István frátert. 1461 – ben Kápolnán, Tornai Oszvald szintén egy kúriát adományozott a szántóföldekkel együtt. 1472 – ben Damaki Wewrews Benedek sápi birtokából egy szőlőtelket adományozott.²[14] 1474 – ben a remeték elfoglalták Szalonna birtokon, Szent Margit asszony földet egy irtásos réttel a Színi családtól. Ezt Borsod vármegye kiküldött szolgabírája állapította meg. 1476 – ban Miklós perjel és konventje (szerzetesi testülete) a Színi családtól 10 aranyforintot vett át, amit 1475 december 29 – én Vince perjelnek kellett volna megfizetniük. A Színi család tagjai Martonyi birtokon hét jobbágytelket engedtek át nekik. Ezt az adományt egy per előzte meg, melyben a monostor az esztergomi vikáriusnál (helynök) perelte a családot 55 aranyforintra. 1477 – ben ismét egy szőlőbirtokot kaptak László fia Györgytől Sasa helységben. 1491 – ben az egri káptalan (kanonoki testület) előtt Zygligethy Ambrus egri mesterkanonok megerősítette, hogy a háromhegyi remeték az Abaúj vármegyei Sáp birtokot – amit a háromhegyi pálosok Rechkhazai Orros Jánostól végrendeletileg kaptak – Ambrus mesternek zálogosították el, aki ezt Gecczei Etreh Kelemennek zálogosít el 40 aranyforintért. 1494 – ben Benedek pálos rendfőnök Debrenthei Himffy Imre Rőzek (Kőszeg) falujának felét egy malommal a háromhegyi pálosoknak adta annak fejében, hogy Imréért és annak élő és elhunyt hozzátartozóiért heti két misét mondjanak. Majd egy hónappal később később, Benedek rendfőnök és a budaszentlőrinci káptalan hozzájárulását adta, hogy Debrenthey Hynffy Imréért – aki Kőszeg birtok felét egy egykereű malommal a Háromhegyi Szűz Mária tiszteletére épült pálos monostorra hagyott - mint a rend jótévedéséért könyörgéseket és érte valamint szülei lelki üdvéért hetente két misét mondjanak, hétfőn és szombaton. 1514 – ben Ferenc perjel és konventje tanúsította, hogy Szín birtokon – amit Színi Jób kiváltásig elzálogosított 8 forintért Benedek meszesi plébánosnak – két telket Benedek meszesi plébános végrendeletében a monostorra hagyott, Kapy Miklós saját pénzén kiváltotta. 1521 – ben Derencsényi György végrendeletében, Martonyi villáját hagyta rájuk valamint egyéb ingó és ingatlan vagyonát pedig egyházi célokra.

A monostor a 16. század közepén néptelenedett el. 1564 – ben még lakták a szerzetesek. 1567 – ben elpusztított, felperzselt állapotban volt. Vélhetőleg a Bódva – völgyet pusztító törökök égethették fel. Az sem zárható ki, viszont forrásokkal eddig még nem bizonyított, hogy a protestantizmushoz csatlakozó Bebek György pusztíthatta el, aki 1538 – ban a tapolcai bencés kolostort, 1555 – ben a gombaszegi pálos kolostort és az újhelyi és terebesi kolostorokat rombolta le, javaikat elvéve. Eddig a török pusztítás látszik a legvalószínűbbnek! 1569 – ben az újhelyi vikárius ingatlanait kiárusította s ezzel a Háromhegyen lévő Szűz Mária tiszteletére épült pálos monostor története végleg lezárult.